

Humanitarinės misijos Armėnijoje patirtis

Vytautas Riaubiškis

Respublikinė Panevėžio ligoninė

Birželio 19 d. iš Karinių oro pajėgų bazės Zokniuose į dviejų savaitių pirmąją Lietuvos humanitarinę misiją Armėnijoje išvyko 11 Lietuvos ekspertų ir medikų komanda. Misijos tikslas – padėti Armėnijos specialistams kovoti su COVID-19 iššūkiais. Operacijų štabą sudarė Ekstremalių situacijų operacijų valdymo centre dirbantys kariškiai, keli gydytojai ir slaugytojai. Jam vadovavo Sveikatos apsaugos ministerijos (SAM) patarėjas Marius Čiurlionis. Kartu su Santaros, Kauno klinikų medikais į tolimąją Armėniją išvyko ir dvi Respublikinės Panevėžio ligoninės Reanimacijos ir intensyviosios pagalbos skyriuje dirbančios bendrosios praktikos slaugytojos Laura Gurskienė ir Jolita Škudaitė.

Ligoninės kolektyvas nuoširdžiai džiaugiasi ir didžiuojasi, kad ligoninėje dirba aukštos kvalifikacijos ir išskirtinę patirtį turintys specialistai, kurie mielai įtraukiami į medikų komandas, atstovaujančias Lietuvai tarptautinėse humanitarinėse misijose. Misijos dalyvių palydose dalyvavo tuometinis sveikatos apsaugos ministras Aurelijus Veryga, Armėnijos ambasadorius Lietuvoje Tigranas Mrktčianas, Santaros klinikų generalinis direktorius prof. dr. (HP) Feliksas Jankevičius, Respublikinės Panevėžio ligoninės direktorius Arvydas Skorupskas. Respublikinės Panevėžio ligoninės direktorius padovanojo angeliuką Lietuvos misijos dalyviams, linkėdamas, kad jis padėtų ir saugotų juos tolimoje šalyje bekompromisėje kovoje su infekcine COVID-19 liga. Kitą angeliuką direktorius padovanojo Armėnijos ambasadai Lietuvoje, nuoširdžiai linkėdamas kaip galima greičiau ir sėkmingiau Armėnijos specialistams kartu su tarptautinių humanitarinių misijų dalyvių pagalba įveikti šios pandemijos negandas ir šalies gyventojams grįžti prie įprastinio gyvenimo ritmo.

„Pradedant medikais – noriu jiems labai padėkoti, nes tai yra savanoriai, niekas jų nevertė skristi į misiją, tai yra žmonės, kurie apsisprendė patys. Tikrai tai yra rizikingas dalykas, puikiai suprantame, kad skristi į židinį, kur liga vis dar tebeplinta, yra ir asmeninė, ir profesinė rizika“, – išlydint misiją kalbėjo tuometinis sveikatos apsaugos ministras Aurelijus Veryga.

Armėnijos ambasadorius Lietuvoje Tigranas Mrktčianas savo ruožtu dėkojo už suteikiamą pagalbą, pabrėždamas, kad Lietuva – pirmoji šalis, atsiliepusi į prašymą atsiųsti medikų, padėsiančių kovoti su koronavirusu, nes situacija Armėnijoje sudėtinga.

Misijoje dalyvavo dvi Respublikinės Panevėžio ligoninės slaugytojos *Jolita Škudaitė* ir *Laura Gurskienė*.

Respublikinės Panevėžio ligoninės slaugos administratorė, Slaugos tarybos pirmininkė *Jolanta Gertienė* apibūdino šias darbuotojas kaip patyrusias specialistes, gebančias kompetentingai atlikti savo pareigas

ekstremaliomis sąlygomis: „Jos geranoriškai ir labai operatyviai parodė iniciatyvą tokiu sudėtingu COVID-19 ligos laikotarpiu, sunkiai ir atsakingai besidarbuodamos Reanimacijos ir intensyviosios terapijos skyriuje, sutiko dalyvauti humanitarinės pagalbos kovai su COVID-19 misijoje Armėnijos tautai.“

Tuometinis sveikatos apsaugos ministras, valstybės lygio ekstremalios situacijos valstybės operacijų vadovas Aurelijus Veryga 2020 metais apdovanojo J. Škudaitę ir L. Gurskienę už nuoširdų ir kilnų darbą ekstremalios situacijos ir karantino metu Lietuvoje bei dalyvavimą humanitarinės pagalbos Armėnijai misijoje, siekiant užkirsti kelią tolimesniai koronaviruso (COVID-19) plitimui.

Jolita Škudaitė 1996 metais baigė Panevėžio A. Domaševičiaus medicinos mokyklą ir įgijo medicinos sesers specialybę.

Dar prieš mokydamosi medicinos mokykloje nuo 1992 metų pradėjo dirbti VšĮ Respublikinėje Panevėžio ligoninėje sanitare. Nuo 1996 metų, įgijusi slaugytojo išsilavinimą, pradėjo dirbti Bendrosios chirurgijos skyriuje medicinos seserimi, o įgijusi anestezijos ir intensyviosios terapijos slaugytojo kvalifikaciją, nuo 2007 metų dirba Reanimacijos ir intensyviosios terapijos skyriuje bendrosios praktikos slaugytoja.

Slaugytoja Jolita Škudaitė nuolat domisi slaugos praktikos naujovėmis, aktyviai gilina teorines žinias įvairiose konferencijose ir seminaruose. Be to, dalijasi savo patirtimi skaitydama paskaitas Sveikatos priežiūros ir farmacijos specialistų kompetencijų centro (toliau – Kompetencijų centras) organizuojamuose mokymuose, kur tobulina kvalifikaciją slaugytojai iš viso Panevėžio krašto. Už nuoširdų darbą ir indėlį slaugos personalo tobulinimui srityje apdovanota Kompetencijų centro padėkos raštu.

Už jautrumą, nuoširdumą yra gerbiama pacientų ir turi gerą autoritetą tarp kolegų Reanimacijos ir intensyviosios terapijos skyriuje ir ligoninėje.

Laura Gurskienė 2005 metais Panevėžio kolegijos Sveikatos, socialinės priežiūros ir edukologijos fakultete baigė bendrosios praktikos slaugos studijų programą ir įgijo bendrosios praktikos slaugytojo profesinę kvalifikaciją. Baigdama studijas Panevėžio kolegijoje 2005 metais pradėjo dirbti Ginekologijos skyriuje valytoja, o 2006 metais, įgijusi anestezijos ir intensyviosios terapijos slaugytojo specializaciją, pradėjo dirbti Reanimacijos ir intensyviosios terapijos skyriuje bendrosios praktikos slaugytoja.

Laura Gurskienė yra pareigingą darbuotoja, principinga, iniciatyvi, pasižymi kruopštumu, sąžiningumu. Ji turi autoritetą tarp darbuotojų, yra gerbiama pacientų ir kolegų.

Savo įspūdžiais apie misiją Armėnijoje dalijasi šios misijos dalyvės, slaugytojos Jolita Škudaitė ir Laura Gurskienė.

Jolita Škudaitė: „Už nepakartojamą patirtį esu dėkinga aplinkybėms ir savo vadovams“

Sunksnis išbandymas man buvo pati kelionė, o ne adaptacija. Jerevano oro uoste (Armėnija) mus iškilmingai pasitiko Armėnijos kolegos. Visą viešnagės laiką jautėmės laukiami, reikalingi, apsupti rūpinimosi. Gyvenome labai komfortiškoms sąlygoms. Armėnų tauta išsiskiria svetingumu, draugiškumu. Tai patyrėme bendraudami su vietiniais kolegomis. Mes dirbome dviejose ligoninėse, kurios buvo skirtos tik COVID-19 sergantiems pacientams. Darbo aplinka kiek kuklesnė nei mūsų ligoninėje, bet viską kompensavo kolegų armėnų draugiškumas. Kiek sunkiau buvo dirbti vilkint visą apsaugos kostiumą, tvyrant +32 °C.

Pirmomis dienomis labai stebino ir didžiausią įspūdį padarė armėnų medikų betarpiškas bendravimas tarpusavyje ir su pacientais. Jie ir dainuoja, ir šokio judesį pademonstruoja, apsaugos kostiumus išmargina linksmais veidukais, stengdamiesi kurti vilties atmosferą. Aš irgi stengiausi bendrauti su visais, kurie nori bendrauti su manimi. Viena pacientė mokė mane armėnų kalbos, teko per „Skype“ pabendrauti su Šiauliuose gyvenančios armėnės pacientės seserimi. Labai žavėjo pacientų geranoriškumas, kantrumas, adekvatus situacijos suvokimas.

Slaugytojo darbas reikalauja atitinkamo pasiruošimo: teorinių žinių, praktinių įgūdžių. Praverčia tokios asmeninės savybės kaip tolerancija, kantrybė, empatija. Pati vertingiausia patirtis buvo išbandyti save neįprastoje situacijoje. Mane labai žavėjo, kaip nepažįstami žmonės greitai tapome komanda. Kiekvienas pademonstravome, ką mokame geriausiai.

Dirbdami su kolegomis armėnais dalijomės profesine patirtimi. Darbo aplinka ir darbo organizavimas kiek skyrėsi nuo mums įprasto. Mokėmės ir iš situacijų, kaip nereikia daryti. Dažnai prisimenu kolegas, misijos dalyvius, su kuriais turėjau garbės susipažinti.

Prisimenu kelionę į kalnus, niūrų Sevano ežerą, tradicinių armėnų patiekalų vakarienę, kokteilį, kuris man buvo per stiprus. Pacientą neregį senolį, įdomu, kaip jam sekasi? Tai yra nepakartojama patirtis, už kurią esu dėkinga aplinkybėms ir savo vadovams.

Laura Gurskienė: „Visa kelionė buvo didelis nuotykis...“

Į Armėniją, į COVID-19 viruso paveiktą šalį, vykome žinodami, kad skrendame į juodąją zoną. Neneigsiu – baimės tikrai buvo, bet vežėmės žinių bagažą ir patirtį. Taip pat visas būtinas apsaugos priemones. Lietuvoje įsigaliojus karantinui, labai norėjosi išvysti, kas vyksta svečioje šalyje. Turėjome gerų pavyzdžių, kaip tinkamai elgtis. Respublikinėje Panevėžio ligoninėje įgyta patirtis, slaugant COVID-19 pacientus, labai pravertė. Žinojome, kaip reikia saugotis, kaip apsirengti, kaip saugiau nusirengti, kokias apsaugos priemones ir kaip jas naudoti. Saugojom vienas kitą. Lietuvoje žmonės klusniai laikėsi karantino sąlygų, kas ir lėmė mažą sergamumą. Tokios tvarkos bandėme laikytis ir ten: nesibūriuoti, išlaikyti atstumą, paisyti higienos reikalavimų. Tuo metu vietiniai nejautė jokios panikos, bendravo kompanijomis, lankė barus ar kavines.

Armėnijoje buvo labai smagu ir naudinga bendrauti su kitos religijos gyventojais, pažinti jų būdą, tradicijas. Patirtis neįkainojama. Išmokome iš jų didelės kantrybės, nuoširdaus bendravimo tiek su personalu, tiek su pacientais. Galėjome palyginti mūsų ir jų medicinos požiūrio skirtumus ir panašumus.

Visa kelionė buvo didelis nuotykis. Negalėčiau išskirti kurio nors vieno įvykio ar tiesiog apie viską smulkiai papasakoti. Draugiškoje mūsų misijos dalyvių komandoje buvo ne vienas linksmas nutikimas. Skrisdami į Armėniją žadėjome nieko nepirkti nei parduotuvėse, nei iš gatvės prekiautojų, nesilankyti prekybos centruose. Skrisdami namo visi smagiai juokėmės, kad pažadas buvos sulaužytas, lagaminai vos užsidarė. Vakaraus su kolegomis keliaudavome iki Jerevano miesto kaskadų. Pasiiekti jų viršų reikdavo įveikti begalę laiptelių. Lipdami žemyn skaičiuodavome, kiek jų. Visų skaičius visada skirdavosi.

Misijos dalyviui, manau, visų pirma reikia baimės palikti už durų. Nebijoti. Būti drąsiam, pasitikėti savimi, mokėti įvertinti situaciją ir galimybes. Esu be galo laiminga, kad turėjau progą išbandyti save ir savo turimą patirtį ir žinias panaudoti, kovojant su COVID-19 pandemija Armėnijoje.

